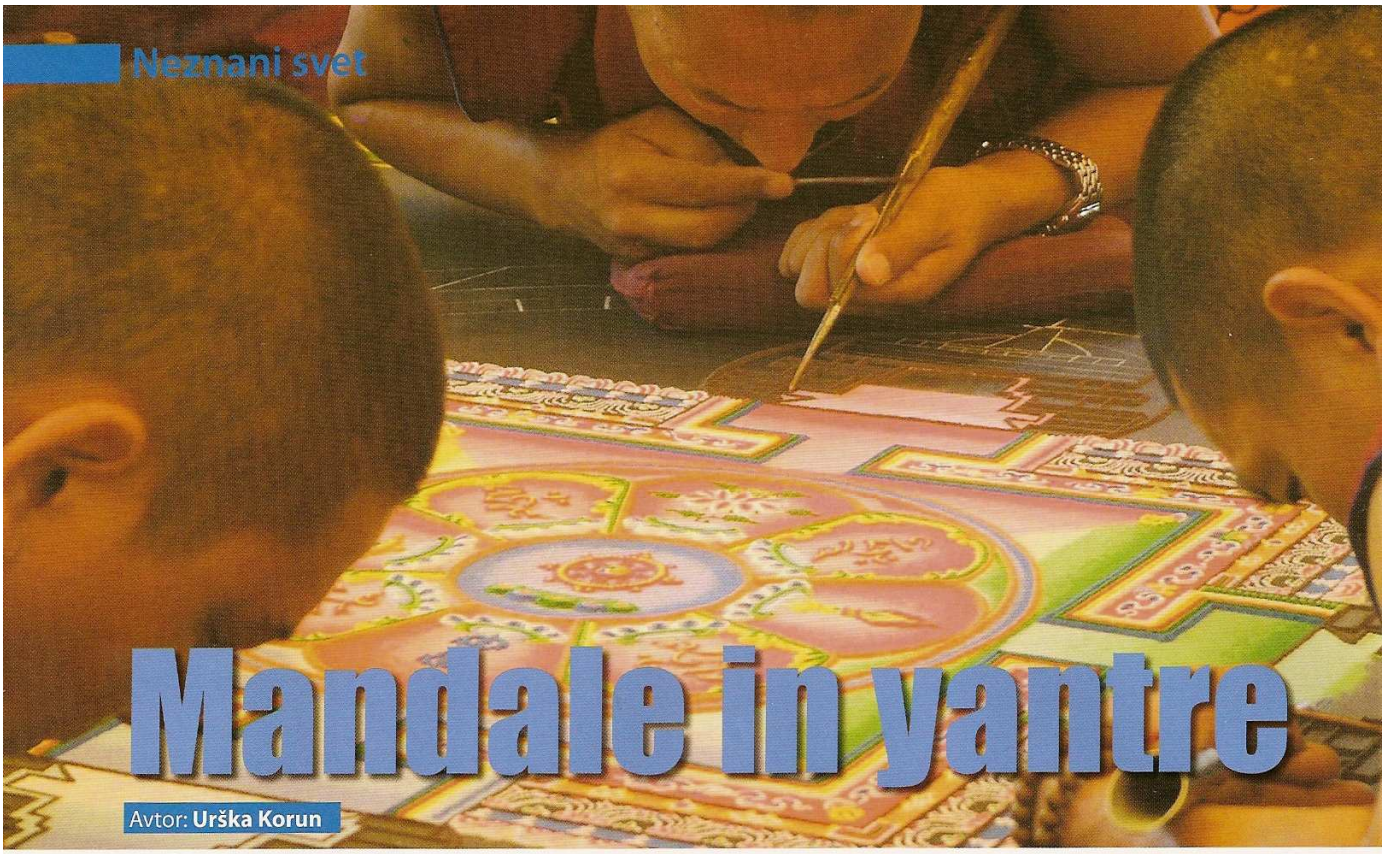

Mandale in yantre

Avtor: Urška Korun

Ljudstva po vsem svetu uporabljajo krožne simbole ali slike, ki služijo v duhovne, obredne in meditativne namene. Uporabniki jim nadejajo svojstvena poimenovanja, zadnji čas pa se je za svete in energijske krožne slike našlo neko skupno ime, to je mandala. Izvirne mandale izhajajo iz tantričnega budizma ter hinduizma, njihova starost pa je ocenjena na približno šest tisoč let.

Priljubljenost mandale je kmalu po širitvi budizma v svet začela naraščati, s pojmom mandala so se označevale vse vrste krožnih energijskih slik, ki po videzu spominjajo na mandalo. Tako so poznane izvirne mandale ter energijske slike s posvojenim skupnim imenom – mandala.

Hinduizem

Izraz mandala se uporablja v zvezi s sveto zbirko bogovom posvečenih hvalnic v vedskem sanskrtu, ki se imenuje Rigveda (Rig-veda je ena od štirih obstoječih zbirk spisov, ki tvorijo Vede). Besedilo je razdeljeno na deset knjig, ki se imenujejo *mandale*. Mandale najdemo tudi v drugih hindujskih tekstih, na splošno pa se v hinduizmu pogosteje uporablja pojem ***yantra***.

Budizem

Izvirno mandalo je razvila tibetanska veja Vajrayana (Vadžrajana) ali tantričnega budizma. *Kyil khor*, kakor se po tibetansko imenuje mandala, upodablja sveto prebivališče Bude oziroma njegovo razsvetljeno vizijo. Mandala ima med budisti več pomenov, temeljno poslanstvo mandale pa je končanje človekovega trpljenja, doseganje razsvetlitve ter osvetlitev pravilnega pogleda na realnost. Budistična mandala je tudi vizualna predstavitev temeljev Vajrayana budizma in jo je možno študirati kot tekst.

Mandale so po tibetanski tradiciji oblikovane v peščene risbe, papirnate zvitke, stenske poslikave ter - ene izmed redkejših pojavnih oblik - tridimenzionalne postavitve, narejene iz lesa ali kovine. V središču mandale je ponavadi upodobljen Buda ali katero od drugih budističnih božanstev, kateremu v čast je mandala izdelana. Od tod tudi razlika v videzu budističnih mandal. Od vseh se najpogosteje uporabljajo peščene mandale. Služijo kot iniciacija v tibetanski tantrični sistem Kalachakra. Na podlagi tega se imenujejo tudi Kalachakra mandale.

Kalachakra (Kalačakra) mandala

O tej mandali je napravljena obširna študija, zato o njej zapišimo le bistvo. Simbolizira čas in celoten univerzum (zunanja kalachakra), fizične in mentalne aspekte človeka (notranja kalachakra) ter aspekte prakse (alternativna kalachakra). Izdelovanje mandale je molitev k Budi, s katero želijo tibetanski budisti vzpostaviti sočutje do vseh bitij na zemlji. Mandala služi tantričnim budistom kot orodje pri meditaciji.

Sestavljena je iz zunanje krožne mandale, notranje kvadratne mandale ter središčne mandale v obliki palače. V notranji mandali so postavljeni budistični simboli ter slike božanstev, ki simbolizirajo različne stopnje rasti na poti do razsvetljenja.
Zunanja mandala je sestavljena iz štirih krogov, ki služijo kot zaščita pred škodljivim vplivom lastnih misli ter pred škodljivimi zunanjimi dejavniki.
Ti krogi so: **ognjeni krog** (simbolizira očiščevalno moč modrosti), **diamantni krog** (predstavlja simbol vrhunske svetosti *boddhi* – duhovnosti), **krog osmih grobnic** (opozarja na nevarno naravo človeškega življenja) ter **lotosov krog** (predstavlja duhovno prebujenje). Vstop v notranjo mandalo varujejo štirje vhodi, ki

jih čuvajo **varuhi vrat**. Ti so upodobljeni kot zastrašujoče pošasti, imenovane *maharadže*. Njihova naloga je braniti zavest pred uničujočo močjo podzavesti, imajo pa tudi obrambno nalogo; zavest naj bi med potovanjem po podzavesti potrebovala zastrašujoč videz za borbo na sovražnem terenu. Na mandali je lahko upodobljen tudi labirint, ki notranjo mandalo loči od palače. Simbolizira obrambni sistem duše (pred temnimi silami) ter materije (pred fizičnimi sovražniki). Na sredini mandale je postavljena palača, ki predstavlja sveto prebivališče Bude ali sveti sedež duše.

Pred izdelavo mandale je potrebna tridnevna meditacija, sama izdelava pa traja ob spremljajoči meditaciji več dni oziroma tednov. Izdeluje se iz barvnega peska, napravljenega iz poldragih kamnov. Za nanos se uporablja namensko orodje, imenovano *chakpur*. Ko je mandala končana, jo pometejo skupaj in pesek stresejo v reko. Ta naj bi simbolično ponesla blagoslov mandale po vsem svetu, saj je povezana z morji in oceani. Obred uničenja mandale simbolično označuje tudi osnovno načelo budizma: minljivost življenja in nenavezanost na vse snovno.

Mandala petih Bud

Ta vrsta mandale, znana na Japonskem, predstavlja arhetipske oblike Bude, postavljene na različne stopnje na poti do razsvetljenja. Njej podobna je *Mandala petih Bud modrosti*, ki, združena z *Mandalo petih kraljev modrosti*, tvori ***Mandalo dveh kraljestev***.

Moji-mandala Gohonzon

Imenovana je tudi Mandala Gohonzon in je osrednji objekt čaščenja v Nichiren budizmu. Narejena je na visečem papirnatem zvitku ali na leseni plošči. Na njej so upodobljene kitajske pismenke ter srednjeveška sanskrtska pisava. Ta mandala predstavlja elemente Budovega razsvetljenja, budistična božanstva ter budistične koncepte.

AMERIŠKI INDIJANCI

Medicinsko kolo

Medicinska kolesa, imenovana tudi »sveti obroči«, so po obliki kamnite strukture, zgrajene med prvobitnimi ljudstvi Severne Amerike. Služila naj bi v duhovne, obredne, zdravilne ali astronomske namene. Strukture imajo ponavadi velik obseg, saj v premeru dosegajo do 23 metrov. V središču je položeno kamenje, okrog katerega je speljan zunanji kamniti krog. Ta predstavlja **krog življenja**. Iz središča so proti zunanjemu krogu položene štiri črte (ravno tako iz kamenja), ki predstavljajo štiri smeri, štiri človekove barve ter njegove štiri obraze – fizični, razumski, čustveni in duhovni.

Peščene risbe Navajo Indijancev

Peščene risbe izdelujejo v obredne in zdravilne namene. Uporabljajo se na primer pri zdravljenju pacienta, saj si z njihovo pomočjo obnovi zdravje in harmonijo. Risbe so izdelane iz mineralov na tleh *hogana* (koče) ali iz rastlinskih materialov (cvetni prah, zdrobljeni cvetni listi …) na jelenovem usnju. Njihove velikosti se spreminjajo; najmanjše risbe izdela ena ali dve osebi v slabi uri, pri izdelavi večjih pa večji del dneva sodeluje do petnajst ljudi. *Hogan* je lahko izdelan namensko za priložnost ali pa je že izdelani *hogan* samo posvečen. Ceremonija, ki spremlja izdelavo peščene risbe, lahko traja do devet dni.

Lovilec sanj – *Dream Catcher*

V zvezi z lovilcem sanj obstaja starodavna legenda. Nekoč naj bi ženska iz plemena Sioux obiskala vračarico, ker njeno dete ni moglo zaspati. Vračarica ji je podarila vrbov obroč, v katerega je bila vpletena mreža podobna pajkovi. Pojasnila je ženski, da dete trpi zaradi nočnih môr in zaradi tega ne more zaspati. Naročila ji je, naj obesi obroč nad posteljo, kjer dete spi. Obroč prepozna slabe sanje otroka, jih ujame v pajkovo mrežo in tam bodo počakale do jutra, ko se bodo v soju prvih jutranjih žarkov razblinile.
Lovilec sanj izvira iz ljudstva Ojibwa. Po tradicionalni izdelavi naj bi bil izdelan iz živalskih mišičnih vlaken, spletenih v pajkovo mrežo ter z vrbovim obročem v obliki solze. Tako izdelan lovilec sanj naj bi obešen nad posteljo ščitil speče otroke pred nočnimi môrami. Zaradi narave izdelavnih materialov (tkivo in vrba) lovilec sanj ni namenjen večnemu obstoju, temveč naj bi se v času, ko otrok prestopi v odraslo dobo, posušil in podrl.
Njegov sloves se je razširil po celem svetu, njegov namen pa še danes ostaja isti. Prvobitno naj bi deloval kot »sito«, ki prepozna slabe od dobrih sanj, ter kot zaščitni urok pred slabimi sanjami. Slabe sanje se ujamejo v mrežo, na kateri počakajo, da jih jutranja svetloba uniči; v nasprotju z njimi lahko dobre sanje prosto prečkajo skozi luknjo v središču ter se po peresih spustijo do spečega.
Kot mandala ima lovilec sanj dva pomena. Pomaga izkoristiti prečiščene moči naših misli ter ostri namero za izboljšanje kakovosti življenja.

AVSTRALSKI DOMORODCI - ABORIGINI

Bora obroč

Beseda *bora* izhaja iz jugovzhodnega dela Avstralije in je povezana z božanstvom Baiame, njen pomen pa je znan po celotnem kontinentu. Z besedo *bora* se označuje ceremonija iniciacije ali mesto, na katerem se iniciacija izvaja. Na tem mestu se skozi rituale in obrede mladi fantje transformirajo v može.

Bora obroče je možno najti v obliki kamnitih postavitev, vgraviranih kamnov ali drugih umetniških stvaritev. V jugovzhodni Avstraliji se bora obroči pojavljajo kot krogi, napravljeni s teptanjem zemlje. Ponavadi so postavljeni v parih. Večji krog v premer sega 22 metrov, manjši pa približno 14 metrov. Združena sta s stezo, ki označuje svetost.

MANDALE V ZAHODNEM SVETU

Mandale v analitični psihologiji

Carl Gustav Jung, švicarski psiholog in ustanovitelj analitične psihologije, je približal pozitivne učinke mandale zahodnemu svetu. Mandalo si je razlagal kot »simbol človekove psihe, kjer je napredovanje proti centru enako odkrivanju samega sebe«, rezultat pa je »uravnotežen pogled na življenje«. V središču sta popolno ravnotežje in mir, k čemur vsi težimo. Mandale je ustvarjal tudi sam, jih uporabljal pri svoji praksi ter znanje širil prek učenja svojih pacientov.

Krščanstvo
Mandalam podobna umetniška dela so vidna na pročeljih cerkev in katedral. Umetniki jih upodabljajo kot vitraže, freske in umetniške detajle v kiparstvu.

Mandale v naravi
Krožni vzorec s središčem je en od temeljnih struktur v stvarstvu, ki ga poznamo. Primeri iz narave govorijo sami zase.

YANTRA – V ČEM SE RAZLIKUJE OD MANDALE

Pri opisovanju mandal ne moremo prezreti yantre, saj se izraza dostikrat zamenjujeta in pri razlagi povzročata nejasnosti. Vse razlike (če obstajajo) med njima še danes niso dokončno jasne; po nekaterih razlagah naj bi za svete slike okrogle oblike med hindujci prevladoval izraz yantra, med budisti pa izraz mandala.
Yantra naj bi tudi pomenila upodobitev svetih manter, medtem ko mandala izvirno upodablja temelje Budovega nauka po tantričnem budizmu. Pa vendar obe služita predvsem kot pripomočka pri meditaciji in v duhovne namene ter se s tem pridružujeta ostalim svetim krožnim simbolom po svetu, ki so ravno tako ustvarjeni kot pripomočki pri izvajanju svetih obredov ter pri duhovnem zdravljenju.
Mandala in yantra poleg mantre sestavljata ključne elemente Tantre. V tantrični praksi mandala predstavlja vizualno ikonografsko upodobitev višje sile, yantra pa njeno abstraktno obliko.

Kaj pomeni izraz yantra in kako deluje?
Yantra je sanskrtska beseda, izhajajoča iz korena *yam*, ki v dobesednem prevodu pomeni *nadzorovati, kontrolirati*, ter iz korena *-tra*, izvirno izhajajočega iz besede *trayoti*, ki pomeni *osvoboditev*. Upodablja vzajemno delovanje sil makro- in mikrokozmosa, ki se gibljejo proti središču ter iz središča navzven, kar upodablja prikaz nadzora in osvoboditve na enem mestu.
Pomen yantre je konteksten, kar pomeni, da se lahko nanaša na simbole, procese, oziroma vse, kar vsebuje strukturo in organizacijo. Pomeni naslednje:
- katerikoli pripomoček ali napravo, ki kontrolira ali je kontrolirana (človeško telo na primer, naj bi bilo yantra)
- katerikoli pripomoček za držanje, zadrževanje ali zaključitev (na primer yantra je lahko simbol, ki zadržuje bistvo nekega koncepta ali simbol, ki pomaga zaključiti določeno idejo)
- mistični oziroma astronomski diagram (predstavlja astronomsko pozicijo planetov na datum in čas glede na postopke, določene v Vedah).

Gre za simetrično, dvo- ali tridimenzionalno geometrijsko kompozicijo, ki se uporablja v duhovne in meditativne namene. Yantra se razlaga kot vizualna razlaga mantre (na primer Sri Yantra naj bi predstavljala zelo znano mantro Om), je simbol božanstva, izražen v geometrijski obliki. Smatra se kot bivališče hindujskega božanstva, h kateremu je bila ustvarjena, ter njegovo svetišče. Izraz yantra se ponavadi uporablja v hindujskih tekstih ter praksi, predstavljala pa naj bi zbirno točko hindujske tantrične prakse.
Vsaka yantra se začenja v središčni točki (*bindu* ali seme) in končuje z zunanjim kvadratom. To prikazuje univerzalno evolucijo, ki se začne v središču univerzuma (fine vibracije, eter) ter se konča z materializacijo (grobe vibracije, zemlja). Yantra je večinoma sestavljena iz enostavnih geometrijskih teles, a lahko včasih naletimo na oblike, kot so puščice, trizobi, osti; le-te upodabljajo usmerjenost namere za yantrične energije.
Podobno kot pri mandali je z vódenjem misli po arhetipskih ravninah yantre možno uglasiti zavest s harmoničnim vibriranjem univerzalne zavesti.
Po mišljenju hinduistov yantra ni samo vizualna predstavitev, temveč je živeča realnost. Osnova za to trditev je razlaga, v kateri naj bi vsako posamezno čustvo imelo svojo energijsko vibracijo ter obliko, določena energija pa naj bi po načelu odmeva iz človekovega mikrokozmosa priklicala enake energije v univerzalni zavesti oziroma makrokozmosu. Tako energija yantre, sestavljena iz energij specifičnih geometrijskih oblik, misli in namena ustvarjalca, iz makrokozmosa prikliče energije enake kakovosti.

Sri Yantra
Kot rečeno, so yantre posvečene določenemu božanstvu in vibrirajo na enaki ravni kot energija tega božanstva. V splošni javnosti je verjetno najbolj znana ter priljubljena Sri yantra (znana tudi kot *Shri yantra, Yantra kozmosa, Yantra kreacije* ali *celo Sri yantra mandala*). Je poznana kot »mati« yanter, saj vse izhajajo iz nje. Predstavlja simbol Tripurasundari, vrhovne boginje tantrične veje Shri Vidya. Sri yantra naj bi predstavljala vizualno podobo mantre OM, ki po hindujski tradiciji prvobitni zvok božanske kreacije. Predstavlja popolno dopolnjevanje ženske (yin) ter moške (yang) energije. Sestavljena je iz devetih trikotnikov, od katerih je pet trikotnikov obrnjenih navzgor in štirje navzdol. Njihova kombinacija rojeva triinštirideset vidnih trikotnikov. Center yantre je točka znotraj središčnega trikotnika in predstavlja seme univerzuma, ki obstaja onkraj časa in prostora. Okrog trikotnikov sta upodobljena dva kroga; manjši z osmimi lotosovimi listi ter večji s šestnajstimi listi. Yantra se zaključuje s kvadratom s štirimi vhodi.

Več informacije je mogoče dobiti pri virih, uporabljenih tudi za pripravo tega zapisa:

http://www.spiritualnetwork.net/native/medicine_wheel.htm
http://www.crystalinks.com/medicinewheel.html
http://www.crystalinks.com/spiderwebeffect.html
http://www.sacred-destinations.com/usa/bighorn-medicine-wheel.htm
http://www.native.net/feature/dreamcatchers.html
http://buddhistsymbols.info/mandala/
http://www.mandalascapes.com/aboutmandalas.html
http://www.jungneworleans.org/
http://www.mandala.si
http://www.artsology.com/navajo_sand_painting.php
http://en.wikipedia.org
http://www.spiritual.com.au
http://www.suryamandalas.com.ar

DRUŠTVO PESEM DUŠE
SVETOVANJA NA OSNOVI KARMIČNE DIAGNOSTIKE
individualna, partnerska, družinska, poslovna, karierna
DELAVNICE PESEM DUŠE
ENERGIJSKE ESENCE
ŠAMANSKE DELAVNICE S ŠAMANSKIM BOBNOM
REIKI TEČAJI
REGRESIJA
MANDALE IN ENERGIJSKE SLIKE
www.pesem-duse.com
www.zivalske-esence.com
gsm: 070 824 799
pesem.duse@gmail.com